

VORTEBIRK (*Betula pendula*)**FRØPLANTAGE FP279 "Mosemark"**

STED: Mosemark Skov afd. 132a, Tuse Næs, SNS, Vestsjælland

FRØKILDE: Frøplantefrøplantage (SSO), 2,0 ha

ANLAGT: 1994

EJER: Skov- og Naturstyrelsen

ANVENDELSE:

Materialet vil være særlig egnet til produktion af kvalitetstræ. Det stammer fra det svenske forædlingsprogram, der omfatter sydsvensk, lettisk og litauisk udgangsmateriale. Det forventes derfor at være bedst egnet på østlige lokaliteter.

SÆRLIGE EGENSKABER:

Vurderingerne af materialets egenskaber er baseret på opmålinger i frøplantagen samt på kendskab til udgangsmaterialet.

Stammeform: Afkommene i frøplantagen er som udgangspunkt af god stammekvalitet. Det skyldes, at der er tale om udvalgte plustræer, og i nogle tilfælde er der tale om afkom fra kontrollerede krydsninger med udvalgte plustræer. Ved den første genetiske tynding i frøplantagen er der yderligere lagt vægt på at forbedre stammeformen. Denne tynding har medført en 8% forbedring af stammeformen (se tabel).

Vækst: Udover stammekvaliteten er der ved den genetiske tynding fokuseret på at sikre et tilfredsstillende vækstpotentiale i frøplantagens afkom. De svagest voksende afkom er fjernet, hvilket har givet en forøgelse af frøplantagens gennemsnitsdiameter med 12% (se tabel).

Udspring: Afkom af de nordligste (finske) kloner er fjernet ved den første hugst i frøplantagen. Endvidere er der ved den første tynding lagt vægt på at fjerne afkom, som indeholder tidligt udspringende individer. Det må derfor formodes, at der via den første tynding er sket en vis forskydning i retning af et senere udspring.

Egenskaber	Middelværdi før genetisk tynding (116 afkom)	Middelværdi efter genetisk tynding (48 afkom)	Standard dansk Vissingsø
Stammeform, 1-9 skala (1=dårligst, 9=bedst)	5,7	6,1 (+8%)	4,8 (-16%)
Diameter (cm)	7,35 cm	8,26 cm (+12%)	6,54 cm (-11%)

Resultater af opmåling i 2008.

FRØFORSYNING:

Frøproduktionen er indtil videre begrænset. Henvendelse til SNS, Øresund/Planteavlsstationen. tlf.: 49 19 02 14.

FRØKILDEN:

Oprindelse: Materialet i frøplantagen er fra det sydsvenske forædlingsprogram, og stammer overvejende fra Sydsverige, Letland og Litauen.

Forædlingsprogrammet: Forædlingsprogrammet omfatter i alt 116 familier (113 afkom af plustræer samt 3 bevoksningsafkom). Forædlingsprogrammet er rettet mod det sydsvenske område, og det vil derfor også være egnet under danske forhold.

De fleste plustræafkom stammer fra udvalgte plustræer i skoven. En del er frembragt som kontrollerede krydsninger mellem svenske elitekloner, og endelig er en del fremkommet som afkom af plustræer/kloner i to svenske frøplantager. Afkommene er udplantet i frøplantagen. Denne type frøplantage betegnes **Seedling Seed Orchard (SSO)**, og den er karakteriseret ved at være en kombination af et afkomsforsøg og en frøplantage. Det betyder, at man kan anvende selve frøplantagen til bedømmelse af de enkelte afkoms egenskaber.

Udover plustræafkommene er der i frøplantagen udplantet 3 kommercielle frøpartier som "standarder". Standarderne fungerer som "målepinde", d.v.s. at afkommes egenskaber kan vurderes i forhold til almindeligt kendte handelspartier. Der er tale om en alm. frøavlsbevoksning fra Bohus Län samt Vissingsö birk fra henholdsvis Sverige og Danmark. Det er specielt interessant at sammenligne frøplantagen med den danske Vissingsö birk, idet denne proveniens tidligere har været anvendt i stort omfang i Danmark.

Anlæg af frøplantagen: De 113 plustræafkom samt de 3 standarder blev udplantet i frøplantagen i 1998. Frøplantagen er opdelt i 8 blokke (gentagelser), og hver blok indeholder $113+3=116$ enkelttræparceller. Dvs. at hver parcel indeholder én plante fra én familie. Planteafstanden er på 1x3 meter.

Genetisk tynding: Den første tynding i frøplantagen blev foretaget i 2008. Ved tyndingen blev der borthugget i alt 68 afkom, hvorefter frøplantagen indeholder 47 plustræafkom samt én standard. Ved tyndingen blev alle de finske afkom fjernet, idet de frygtes at have en for langsom vækst under danske vækstforhold. Herefter blev der i første række lagt vægt på at forbedre stammekvaliteten, kombineret med en forbedring af produktionen. Som en tredje parameter blev det tilstræbt at fjerne de tidligst udspringende afkom.

FP279 ligger i Mosemark Skov lige nord for Udby på Tuse Næs.

FLERE OPLYSNINGER:

Kontakt SNS, Øresund/Planteavlstation.